

СРПСКИ СИОН

Год. XII

Број I

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ВЛАСНИК

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије

УРЕДНИК

Протопрезвитер Јован Јеремић

У Ср. Карловцима у недељу 6. јануара 1902

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Бр. 2953. ex 1901.

МИХАИЛЪ

Божјом милости православни епископ Карловачки, Плашчански, Костајнички, Петрињски, Лички и Крбавски. те приморских градова Сења, Ријене и Трста.

Часном и пречасном свештенству и љубазном у Христу стаду своме.

Мир Божји, Христос се роди!

Слава ко вшнихъ Богъ и на земаи миръ:
из челоѣцѣхъ благоволеніе!

Данас славио, љубазни моји, свесвјетски, велики повјесни догађај, за којим су вијекови уздисали, а толики народи и племена земна, чезнула. Јест, славио и сјећамо се и часа радоснога, када је Јединац Син Божји, постао **Сынъ Дѣвы**, сином човјечјим, јавио се на земљи. да поживе са људима и да их — избави, спасе... Да, да их спасе; јер, јадан и биједан, клонуо и изнемогао, на ивици своје пропасти, стајао је у свијету, човјек грјешни до Рождества Исус-Христова.

Људи су били заборавили Бога и живили као без Бога у свијету; мјесто Бога

поштовали су и клањали се бездушној твари, сунцу, мјесецу, звијерима, дрвету, камену; или су представљали си као Бога каква му драго суштаства, слична људима, обожавајући у њима и шњима пороке и эле страсти људске. Према томе, лако је појмити, какав је био *животи* тадашњег свијета. Животињска себичност, међусобна несношљивост, злоба и мржња, жестокоост и неправда проицали су и руководили *животи* и *дјела* тадашњег друштва људскога... Људи су били заборавили на своје поријекло и достојанство; погружени у чувствености, бринули се само око тога, како да задовоље своје ниске страсти, свој самољубиви нагон за одржањем; *ум* и *разум*, помрачен црним облаком сумње није могао да догледа и загледа у свијетло лице истине, а *воља* клонула и изнемогла под тешким бременом зла и гријеха, била се дотле понизила, да је своје задовољство тражила и налазила у ропству своме... Било је, истина, умова, који су последије силнога напора, ипак сазнавали, да има и да мора да има, неко више биће, коме се свом снагом клањати ваља. Ну, ти умови свијетли, који су се снажно оти-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

мали и узбесили над тадашњим у онште мужним приликама, сачињавали су малу, незнатну чету...

Па и изабрани, Богом чувани народ јеврејски, у коме се непрекидајући разлијегао снажни пророчки глас, и у ком су почешће велика чудеса Божја, опомињала га на Бога оцаца његовијех, није се могао у сред онште тадашње тмине и заблуда, покварености и опачине, одржати здрав, неповријеђен, него и он у неке земане, почео био да гради идоле и њима, као Богу, приноси несмислене и одурне жртве — паљенице. Да, љубљени моји, сав род људски, приказивао је собом и у себи жалосну слику, слику развалина прекраснога созданија великога художника (умјетника) — Створитеља!

У сред *шакијех* биједа и невоља рода људскога, над којим је ђаво био утврдио своју власт, а пронаст и смрт распростра била свој мрачни покров, у сред *шаке* црве ноћи и таме, пустоши и очајне празнине и у уму и у срцу човјечјем, егда прійде кончина лѣта, сину жарко од истока сунце, сунце *истине* и *правде*, сунце *слободе* и *живота* вјечнога, драги Спаситељ наш, *рождѣйсѣ ѿ дѣвѣ*, коме дадоше и тако име: *Исѣсѣ. О. сладчайшій Исѣсе, слава Тѣбѣ!*

Да, љубљени моји, са Рождеством Исус-Христовим синуло је сунце *истине*, синула је *Истина* (Јоан 14. 6.) сама, која нас учи, да је *Један* Бог, који је све, што се види и не види, створио, о свем да мисли и размишља, све да држи крјепком десницом својом и једнаком љубави својом, и све к најбољим цијелима приводи.

Син Божји, данас Рођени Исус Христос, открио је људима узвишеност и светост поријекла, достојанство духовне природе њихове: казујући им за што је човјек ча свијету, што му је задаћа живота, које крајња цијел. У ту сврху просвијетлио им је науком својом — ум, пробудио уснавану свијест, приуготовио срце, управио вољу на добро, улијевајући им одважност, да стресу са себе срамне окове неваљалства и злоће, којима смо увриједили Створитеља и Промислитеља свога.

Син Божји, постаје сином човјечјим, да за *неправде наше*, понесе одговорност и казну. Рођењем Христовим, дакле, синуло је разумно *солнце правды*, које је уништило гријех и нас *устовило* Богу и Оцу, (Гал. 4, 4. 5.) и стекао нам *избытокъ благодати* и *даръ правды*, да въ *жизни* *воцарѣмса единѣмъ Исѣсѣмъ-Хрї томъ* (Римљ. 5, 17.).

С тога и јест, љубљени моји, толика радост и на небу и на земљи. Анђели Божји, ти небесни житељи и хранитељи наши, радују се особитом радости Рождеству Спаситеља нашега, радују се и казују и саопштавају људима радост велику *пјевајући Слава Богъ во вышнихъ!*

А како да се не радују *људи*, који су тако дуго и тако љуто стењали и питали у рошству гријеховном и власти сатаниној?!

Глава во вышнихъ Богъ! Како је жарка и сјајна свјетлост, што се разлијева тима ријечима, а у великом дјелу искупљења! Дјело то искупљења човјечјега је највише и најпотпуније откровење славе Божје. Сам Искупитељ, Син Божји, пред довршењем нашега спасења, вапио је к Оцу небесному: *нынѣ прослависѣ Сына чловѣчскій, и Богъ прослависѣ ѡ немъ* (Јоан 13, 31.)

„Не толико небо и земља“, говори један од великих учитеља цркве (Василије Велики), „не толико дубљина мора и висина неба, не толико звијезде и ваздух, не толико годишње мијене и промјене и сва васењена, украшена толиким шаренилом створова и ствари, раскривају и казују неизмјерну славу Божју; колико само то, што је Господ бесконачни обући се изволио у тијело човјечје, у тијелу том страдати и окусити муке и смрт, да својим страдањем и смрћу, дарује нама — *бесмртност*“.

Ето, љубљени моји, како и небо и земља, анђели и људи у радости својој славе данас једним гласом: *воплощѣ Сынъ Божїа, свијетло Рождество Христово!*

Ну, љубазни моји, како би било, да се упитамо, да ли ми свагда у животу свом, осјећајима, тежњама и дјелима својима, мислимо на *славу* Божју, и да ли једнако ревнујемо за ту славу? Свијет христијански, црква Христова, у својим храмовима

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

побожно и срдечно пјева славу Господу Богу. А да ли и ми, што сачињавамо ту цркву, у *животу* свом домаћем, друштвеном, духовно-просвјетном, вјерско-црквеном, народно-српском, свагда имамо на уму *славу* Божју и славу великога и лијепога имена Његова?! Ако да, знајте љубљени моји, да ће и нас прославити Отац наш небесни. А ако не, завјетујмо се, браћо драга, данашњим празником свијетлим, да ћемо од сада и у *кући*, на огњишту нашем домаћем, чинити само оно, што је Богу мило; и у *друштву* нашем, удељавати своје разноврсне одношаје у духу грађанске спошљивости и хришћанске љубави, у *духовно просвјетном* раду полазити са истински хришћанскога темеља и уносити у нашу заједницу само и искључиво *хришћанске* назоре о Богу, о свијету, о човјеку, о задаћи, опредјељењу и крајњим цијелима његовим; да ћемо у *вјерско-црквеном* и *народно-српском* винограду нашем живити и дјелати, учити и радити, како је то *жеља и воља* началника вјере, и Основатеља Цркве наше, не одступајући ником и ничему за вољу. са темеља, који су положили Апостоли, утврдили св. Оци васионски, а понаособ светитељ и просвјетитељ наш српски, Немањићу Саво, који и данас и свагда позива вјерне своје Србе: *прјидите чада, послашайте мене страху Господњу на вѣкъ васъ!*

Јест, љубљени моји, само тим светим савјетом оружани, тим, св. Савом проповједаним страхом Господњим проникнути, моћи ћемо ми поред свију искушења и напасти, и на дому, и у друштву, у цркви и у народу нашем, трајно у цијелом домаћем и јавном животу нашем, прослављати Створитеља, Промислитеља и Спаса нашега, *смиже и подобаетъ всяка слава, честь и поклоніе*. А онда ће, браћо, сам собом, доћи на земљу... „*миръ и въ чловѣцѣхъ благоволеніе*“, т. ј. милост Божја, његова љубав, његова штедрота, без чега не можемо ни корака учинити на путу добра и напретка!

Љубљени моји! Гледајући на наш живот и вијек, многи ће уздахнути и запитати: па ће је тај мир, тај Спаситељем нашим донесени и проповиједаани мир и

спокојство? Нема тога, нема, ни у породицама нашим, ни у опћинама нашим, нема га ни у цркви ни народу. Ће је?... На све стране и у сваком куту, биједи и невоље, оскудица, немаштина, трвeња и гложења, страдања и сузе; готово у сваком слоју друштва нашега чује се роптање и незадовољство, тако, да се мало ће не чује: „јао, како је трудно, како је тешко живити. Како да се помогне невољи тој? како да се спасемо из тога несноснога стања? ће да одморимо уморену главу; ће да се смиримо?“ И тако готово сви смо ми без мира и покоја!

Немојмо тако, браћо драга, не ваља тако, увриједа је то тешка за љубав Оца, Који нам из љубави, данас шаље Јединца Сина Својега!

Мир, којег ми толико желимо, благословени, благодатни мир, донио нам је данас с неба драги Спаситељ наш, обилно и штедро; тај се мир налази на сваком мјесту, његова спасителна сила разливена је по свој земљи, као н. пр. свјетлост, ваздух. Ну, друго је питање, браћо моја, зашто тај мир не дјелује у нама, зашто га ми не осјећамо у себи и међу собом, зашто нас не спокојава, зашто не усређује? Узрок томе, љубазни моји, лежи у нама самима. Јест, ми сами затварамо врата миру томе, не дајемо, да се усели у душе и срца наша, не ћемо да се приближи к нама, не маримо за њ, не држимо га за драгоцјено скровиште, не папшимо се, да кушамо вечере и трапезе, коју нам је приуговорио Господ...

Зар није, браћо, у *нама* кривња, што се оправдано тужимо и вајкамо, да и у нама и међу нама мира нема? Па и може ли тога бити, када млађи не поштују старијег; када се старији не стара о напретку и добру млађих својијех? Може ли бити мира у породицама нашим, кад жена не поштује мужа свога, него му невјерством својим срамоти и име и кућу, каља образ и свој и мужевљев; или ће човјек не сматра своју жену за друга свога, и као *немощнѣишій создѣ* не заштићује је од невоље и биједи, но ју још и сам тјелесно злоставља и душевно кињи и тијем је силом у биједу тура и невољи препушта?...

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Или зар може бити мира у селима и општинама нашим, ће се не пази на комшинско што је, но се једва чека, да се међа преоре, туђе закине, украде, отме, спали и уништи; или ће општинари не поштују поглаварства свога, а ово опет не мари за добро опште, гледајући сваки задријети, закинути, огулити и уцвијелити сиротињу јадну. Да, браћо, ће је таки живот, ту нема мира, нема спокојства, ту нема Божјега благослова, ту није у том друштву, Бог, драги наш Спаситељ, Исус Христос.

Како је у малом, теко је, браћо моја, и у великом у том погледу!

Зар може у цркви нашој, и у народу нашем бити напретка у добру и среће у задовољству, што нам га доноси мир, спокојство, ако вијерни — народ, не поштује својих пастира, свештеника, и ако не слуша *них*, него друге, па, и из далекога свијета доклаћене мудрице какве, који немајући шта изгубити, заводе јадни народ наш на странпутице, остављајући га ту, да страда на сваке руке, а они се завуку у злочинске јазбине своје, и исмијавају још лаковјерност народну?! Не, заиста не. Ту нема и не може бити мира, ни Божјега благослова, ту нема и не може бити Бога, данас Рођенога Спаситеља, Исуса Христа. А не може бити Божјега благослова ни напретка каква у духовном, црквено-просвјетном животу нашем, ако се нађе ма и по њекоји само свештеник, који не поштује искреним поштовањем Епископа свога, молећи се, истина, Бсгу за њега, оусты своими, а срце мш, пуно недозвољених осећаја, далеко — *ѡстонтѡ ѡ негѡ*; или кад би се нашао Епископ који, да, запесен обзирима овога свијета, не гоји и не исказује дужнога поштовања према Митрополиту — Патриарху своме; дакако, да не може бити задовољства ни у цркви ни у народу, ако свештеници и Епископи не врше својих од Бога им данијех дужности вољно и савијесно, ако се више брину за житијска и земна, а мање за горна и небесна у повјереном им духовном округу... Ту има и мора бити незадовољства, ту не може бити првога мира и задовољнога спокојства.

Да, љубљени моји, ми тако. А, како је све то дивно устројио Божанствени оснивач цркве наше! Ну, ми као да не ћемо да поштујемо устројства тога, но се грјешном руком, вођени кичељивим разумом својим, машамо, да преустројимо темеље, на којима црква Христова почива, да „поправимо“ дјело Божје, јер нам се не свиди свима онако, како су цркву Апостоли утврдили, св. Оци оградиле и наш св. Саво у *српском* народу нашем утврдио и распространио... Не ваља то тако, како ми данас, у већини случајева, радимо. За то и нема онога, за чим сви тежимо и чезнемо, пема сретнога, Богом благословенога спокојства, нема мира Христова, мира Божјега међу нама...

Па, шта да чинимо, љубазни моји, да постигнемо тај, од Христа нам данас донесени *мир Божји*?

Како да очистимо срца наша од свега, што нас узнемирује и обеспокојава? Како да се у то тако очишћена срце усели благословени мир Божји, усели и настани сѡм Исус Христос, Спаситељ наш? Прво нам је потребно за то, каже Апостол, *вѣра*. И то, браћо моја, онаква, какву је Исус Христос донио с неба, св. Апостоли проповиједали и пронијели кроз све крајеве свијета, а какву нас вјеру учи весионска Црква *православна*, на уста својих Богом постављенијех свештено-учитеља. Само *том* Апостолском вјером, вјером православном, можемо ми, драга браћо, усисати силу и моћ вјере те, која нам доноси прави благодатни мир.

С тога, љубљени моји, слушајте и усвајајте само оно, што Вам *та* вјера, вјера *православна*, заповиједа, а све друго што се с том вјером не слаже, дошао ма ко, и — „*аци и аггелѡ благоеѣститѡ вѡмѡ пачѡ*“ — не слушајте, не поводите се за тим.

Таким вјером задојени и оружани, не ћете ви ни на дому, ни у селу, ни у општини својој, не ћете ви ни у цркви ни у народу, у ниједном одношају живота, учинити ништа, што би могло изазвати оправдано незадовољство, роптање и немир међу нама; јер поучени том вјером знадете ви: „*аци кто любѡтъ Бога, и Богѡ возлюбѡтъ егѡ* (Јоанн 12. 23.) и *аци кто*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

любавица Бога заповѣди егво сключуетъ (Јоанн. 14. 13.) а заповијед је и воља Божја, да: „дрѣвъ дрѣга любивиз“, и тада ће сам Бог въз насъ прекъвати (Јоан 4, 12) т. ј. ако све одношаје живота задахњује и пронице љубав небесна, тада ће бити сѣм Бог међу нама. А ће је драги Бог, ту је и мир, ту је и „въ челоуцѣхъ (Божіе) благозолениѣ!“ Тим светим миром преиспуњени, а уз благозолениѣ Божје, моћи ћемо ми достојно и праведно запојати данас с Анђелима и Арханђелима: „Слава ко вышнихъ Богъ!“ Мир Божји, Христос се роди!

Дано у *Плашкол*, на св. оца *Николаа* 1901.

Ваш у Христу смирени молитвеник, горепоме-
нути Епископ

Міхан из.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Што је добро?

Српским народним пословицама

истумачио др. Данило Трбојевић.

1. Увод.

— Добро јутро, дјечице моја! Веома ми је мило, што сте јутрос тако рано устали, и што вас видим све скупа, гдје се тако весело разговарате. А о чем? Донста, ја не знам, па бих ипак, чини ми се, био кадар то погодити. Говорите без сумње о синоћњем догађају, који сви ми без разлике сматрамо веома знаменитим. О нашем Милану, као заручнику, не треба ни да говорим. Та он једва и може доживјети важнији час у цијелом животу свом. До јучер бијаше он тек као половина јабуке, а данас је већ, скупа са својом заручницом, цијела јабука. Дај, Боже, само, да ова друга половина буде она права, коју себи он сѣм, а коју му и ми сви желимо, па по том да и овај спој тих двију половина буде прави!

Да и вас тројица мислите попут њега, јасно је по том, што се пожуристе, да из даљине дођете амо и будите свједоци ове свечаности. Ето наш медицинар Вождар дође ћа из царскога Беча, оставивши све своје хирурге и остале

професоре скупа са свим њиховим клиникама и болницама, које је и он, као будући лијечник, тако заволио! И наш млађани занатлија Урош остави свој и алат и занат и дође најстаријему брату своме на весеље. Њега је сигурно уз жељу, да својом присутношћу подвостручи весеље братовљево, вукла овамо још и нека сталишка приврженост, коју мора и нехотице да осјећа, јер је он једини од вас тројице одабрао чим ће се занимати у животу, нешто, што је веома сродно занимању Милановом. Та од тежака до занатлије једва има један корак! Један и други потребују алат, тако да једноме и другоме „без алата не има заната“. Него ни наш будући трговац не хтједе да изостане иза браће своје. И Перо измоли допуст од својега господара, остави за час и риф и метар, па дође амо. Хтједе зар да другом каквом мјером измјери ово весеље наше. Лакше, синко, лакше! Метром се, па и километром и каквом му драго мјером, тешко може да измјери, што је само по себи скоро неизмјерно. Овако бар ја, као стари отац, осјећам ово весеље најстаријега чеда свога. Мени је као вртлару, који први пут бере зрео плод с воћке, коју је сам својом руком усадио. Радостан сам, што је — Богу свевршњему хвала и слава! — мој очински труд почео да носи обилата плода. Првенац се мој жени! „Па што то значи?“ рећи ће когод. Значи то, да је прво чедо моје стало на своје ноге, да је осигурало себи огњиште и као птица савило гнијездо, да у њему буде независно и своје. Од синоћ се мој Милан „помејешао међу људе.“ Јер ма да још није у цркви благословена његова веза с Милицом, одабраницом његова срца, али већ то, што ју је одабрао, јамчи, да ће и овдје, као иза сваке јаке одлуке, морати доћи до чина, у овом случају до вјенчања

Па не само ми, ви и ја, него и сви наши сродници, знанци и пријатељи, који се синоћ у дому заручничиних родитеља сакупише, показаше јасно или бар хтједоше да покажу, да и они дијеле скупа с Миланом и с Милицом радост њихову.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Какве све и колике здравице не изговорише! . . .

Гле, ево нам, сад истом мајке; гле, ево и сестара! А да, треба да и ми угостимо данас бар најближе сроднике и пријатеље наше! Но, јесте ли спремиле све? А што питам, кад знам, што ћете рећи! А и други је разлог, за што не ћу да очекујем одговора. Падоше ми мало прије на памет здравице и жеље, што су синоћ изговорене — искрено, а и неискрено, како која — нашем младоме пару. Мислим, да смо их се доста наслушали. А морали смо их слушати, тим више, што се нама, као најближем роду, није пристојало да много говоримо. Не би било ни најмање лијепо, да смо још и ми почели наклапати и ово и оно, „једну с коца, а другу с конопца.“ Бар ја, као свећеник, још никако не могах да се посве спријатељим с тим здравицама, у којима се понајвише, не кажем увијек — Боже, сачувај! —, него ипак одвише често прећуткује, што се мисли, а говори, што се иначе нема ни на крај памети. А да је ово моје тврђење истинито, најбољи је доказ оно, што се догађа онда, кад се људи у веселу друштву, што но ријеч, „рујна понаките вина,“ кад се понапију. Тада се доиста говори много више искрених ријечи, него док су људи тријезни. Јер док је ко тријезан, умије своје мисли прикрити, а пијан човјек тога није подобан учинити, већ обично, „што тријезан мисли, то пијан говори.“ Па како звуче те несумњиво искрене ријечи? Онај исти, који ти је час прије славио и величао заслуге, које имаш и којих немаш, одузимље ти махом све и баца под ноге, ружећи те и грдећи као најцрњега човјека. Нешто слично мало што нијесмо и синоћ доживјели! Но кад би здравице биле потпун излив најискренијих осјећаја, и кад ти осјећаји не само што не би никога врљећали, већ би били подобни да подигну и учврсте пријатељство, онда би било са свијем другојачије. Онда би оне биле кратке, и сватко би их прерадо слушао.

Па кад нам синоћ не би могуће чути овакву коју, мислим посве кратку

здравицу, а ми покушајмо сада рећи сваки коју искрену жељу, што је има и осјећа у срцу своје у часу, гдје се спаја ова света веза, ова тајна, о којој св. Писмо вели: „Ово је тајна велика.“ Биће нам то од двоструке користи: што ћемо прије свега најљепше тим моћи уклонити ону досаду, што би је могло бити, док не дођу наши драги гости, а осим тога чуће наш Милан жеље и осјећаје ван сваке сумње искрене, па ће их моћи испоредити с оним синоћнима. Јесте ли вољни да почнемо?

— Јесмо, — рече први Божидар, а њему се придружише наскоро и сви други.

— Па добро! Почни дакле ти, Бошко, први! Само гледај, да све своје најбоље и најплеменитије жеље збијеш у што мање ријечи, ако је могуће, у једну једину! Других смо се говора синоћ наслушали. Сад ћемо бити што краћи. Реци ми, што ти највише желиш младоме пару!

— Здравље.

— Дивно! У једној си ријечи ето више изрекао него — жалим, што морам ово напомињати, али јер „истина сунцем сја,“ „истину нада све!“ — више, велим, него стриц твој Јосиф у оном својем дугом говору. Колико ли је он говорио, а колико истом хтио још говорити, да га нијесу прекинули! Па опет све скупа, што је казао, не врљећи ни једне десетине те једне твоје искрене, братске ријечи. . . А што им ти желиш, Урошу?

— Срећу.

— Дакле ето и ти рече „само једну, али много врљећу.“ Милане, реци ми право, волиш ли ово, што ти ова твоја два брата желе, или све оно, што су ти синоћ многи у многим ријечима пожељели!

— Здравље су ми и срећа, оче, доиста милији од свега, што је синоћ Милице мојој и мени пожељено.

— Верујем ти, сине! Али није ни ту све исцрпљено. Биће по свој прилици још што год, што би се и осим тога пожељети дало. Може бити да ће наш Перо то погодити. Дед кажи, синко, што ти најврљећу желиш брату своје и снаси својој!

Богатство.

— Богатство, богатство! Није друге, види се, био си искрен. А ја сам баш и тражио искреност. Што би будући трговац и могао пожељети коме више од богатства? Та то је звијезда водиља, која непрестанце лебди пред очима свима трговцима нашим скоро без изузетка! Па ипак, чедо моје, није то најпрво. Има нешто, што је вредније — и од богатства!

— А што ти, Јованко, желиш своје браци?.. Ну реци, немој затезати!

— Ја не знам, што бих рекла.

— Како не би знала? Реци оно, што највише себи желиш! Брат ће с тим бити задовољан.

— Дуг живот.

— Није рђаво. А ову малу гушчицу не знам бих ли и питао. Она би без сумње рекла, каква је, да брату жели какву лијепу луткицу или другу какву играчку. Ну, Смиљкице, немам ли право?...

Него још нам преостаје мати, да и она рече своју. Дјецо моја, могу вас већ у напријед увјерити, да ће ово, што ћете сад чути, бити најискренија жеља, која потјече из дубљине душе и срца! Нудер, Мамо, реци, што би ти хтјела своје Мићи и својој Мици!

— Задовољство. Хтјела бих, да не дочекају ни једнога часа у животу, кад би морали рећи: „Проклет био онај, ко нас је саставио!“

— Не вели наш народ за бадава: „Мајку и Бог има“. Знам и увјерен сам, да вам мајка ваша жели више и боље, него вам је готово ико други пожељети кадар. Па ипак ни она ни сви ви не рекосте, да желите нашем Милану нешто, што вриједи не само више него свака та ваша жеља на по се, већ и све ваше жеље заједно. Можда сте и нехотице имали на уму, да и ја, као отац, треба још своју жељу да речем, па сте оно, што је најбоље, најљепше и најсавршеније, оставили за најкашње. Па кад је тако, радо ћу се примити посла, који сам сам започео, и радо ћу завршити сплет наших жеља, које намијењујемо данас нашим младенцима. Ево ћу и ја да им у

овај час из најдубље дубљине срца свога нешто зажелим. Али ја им не ћу пожељети ни здравља, ни среће, ни богатства, ни дуга живота, ни задовољства, већ ћу им пожељети само — добро.

— А што је то, оче, добро? запита мала Смиља.

— Е, кћери моја! Не каже се узалуд: „Један је луд кадар више питати, него стотина мудријех одговарати“. Не велим тим, и не дај, Боже, да си ти, јабуко моја, луда; а не ћу ни то да речем, да сам ја мудар, већ хоћу тек да истакнем, колико би ме муке стало, док бих вам разложио, што је добро. Велика је то и презнаменита ствар, вреднија од свега другога, што је икада било, што сада постоји и што ће икада бити. Па опет, могу рећи, на превелику срећу нашу, није та величанствена ствар ни из далека према преогромној вриједности својој и тешка за разумијевање наше. Шта више, сваки човјек има у себи као неку слутњу о тој дивној ствари. Али мало их је, који би били подобни да другога кога у том упуте. Ето, ја сам на прилику превалио већ пети десетак година, а преко половине тога времена не бавим се скоро ничим другим до ли тим, да стадо, које ми је повјерено, поучим и упутим у оном, што је добро, па сад на питање: „Што је добро? осјећам као неки страх и бојим се, да вам не ћу моћи својега мишљења о тој ствари разложито казати... Него као да се чује, гдје већ долазе гости! Потеци, Јованко душо, и види, да ли се не варам!... Гле, ево их збиља! Хајдемо, дјецо моја, гостима у сусрет!...

— Добар дан и добру срећу! У првом реду вриједи то младенцима, а за тим и цијелом овоме часном дому.

— Хвала ти, куме! Добро нам дошао; добро дошли и ви сви други! Изволите сјести!... Ево видите, дјецо! Кумова је жеља такођер кратка, али језгровита. Жели вјереницима добру срећу и ништа више.

— А што бих више? Ја мислим, да је у тим ријечима све, што се коме повољно пожељети може.

— Доиста, рече Божидар. То је баш и хтио бабо потврдити. Ето мало прије поведосмо ми о том разговор, више мање као у шали, што ко од нас жели Милану и Милици о њиховој вјеридби. Ја рекох здравље, Урош срећу, Перо богатство и т. д., а бабо нас све претече, ма да је пошљедњи говорио, и зажели им добро. Истом га замолисмо, да нам растумачи, што је добро, кад ли ви дођосте.

— Па не би ли хтио, пречасни куме мој, да сада о том коју речеш? Ето ја бих баш желио, да из твојих уста чујем, што је то добро. Остарио сам ево, а цијелога сам живота доста често промишљао о том, што је добро, а што није, па никако да то јасно дознам. Бојим се, и умријећу, а тога знати не ћу. Па дед, биће ти за душу, упути ме овако стара! А не ће то ни овој омладини, ни коме другом код стола бити на штету!... Ти си ето учио велике школе и читао многе књиге, па ти то не ће бити тешко.

— Е, па кад ти то желиш, куме мој мили, и ако желе још и други, драге воље.

— Желимо, хоћемо, молимо! чуше се у један пут помијешане жеље са свију страна собе. И мала се Смиља умијеша међу одрасле. Осјећаше се, зар, у свом дјетињском поносу увријеђена, што и њој није отац дао да рече брату, што му жели. А хтјела је била рећи, да му жели исто, што и отац јој. Бар јој се тако чинило, кад је чула очеву жељу, коју као да јој је из уста откинуо.

— Дакле, нека буде! Него допустите ми, да прије извршим дужност домаћина и да вас послужим! Знам, да нико од вас није из глади утекао, по готово, гдје смо синоћ онако дивно угошћени, али ипак не ће шкодити, да се и данас малко заложите. Дедер узмите!

Није прошло ни по сата, кад се опет огласише жеље, најприје кѹмова, а затим и осталих, да наставе онако случајно започети разговор. Међу тим макар да је то вријеме и било привидно доста кратко, ипак га је наш домаћин-свећеник, којег су у цијелој околини познавали као веома честита човјека и изврсна

проповједника, настојао да употреби што више за то, како би се сабрао, не би ли својој дужности што боље испунио. А сматрао је ово своје тумачење дужношћу једнако, као што је сматрао дужношћу и то, да на свакој служби Божијој проповиједа. У опће је имао о проповједништву узвишено мишљење. Као најважнији дио узвишене учитељске службе свештеничке сматрао је нарочито катихизирање школске и ваншколске младежи. За то је и катихизирао ревно и вољно. А проповиједао је и у цркви и ван цркве, особито на погребима, којим проповиједима је силно дјеловао, како на осталу погребну пратњу, тако особито на родбину покојникову, која је у тужном расположењу нарочито приступачна мудрој поуци, проткавој јеванђеоском љубављу.

Те његове проповиједи, за које се много спремао читањем и размишљањем, имале су у многим чему још дивнији успјех. А тај се успјех огледао особито у том, што задњих пет година не бијаше у његовој парохији, у којој је служио истом два пута толико љета, ни једнога случаја паљевине, крађе, убијства и т. д., због којих су злочина многи из сусједних парохија чамили у оковима и тамницама, а међу којима на највећу радост његову, не бијаше ниједне овце из „мирољубивога стада“ његова.

Промисљајући о том, како би најзгодније ријешити данашњу тешку задаћу своју, гледао је особито да нађе подесан облик, у којем би на најпростији начин упутио све, који су се били искупили око стола, а који су по својој душевној спреми били тако различити, у чем се управо састоји добро. Наћи такав облик чинише му се у један час да је сасвим немогуће. Јер ако буде говорио учено, да не буде досадан своме сину медицинару, који је већ био мало не на измаку својих наука, и другима, који ако и нијесу учили високих школа, а оно бијашу бар дуже времена у свијету, бојаше се с разлогом, да ће оно, што буде тако говорио, бити свима осталима неразумљиво и по том изговорено у тутањ. Спусти ли се пак

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

у својем говору тако ниско, да га буду без особите муке могли разумјети и оно неколико сељака и занатлија, што је ту било — за Милана свога није стрепио, јер је и он био у свијету и с одличним успјехом свршио ратарницу — мораше презати пред тим, да не би говор његов био оним првима досадан.

У тој двоумици сину му на једном у глави мисао, која га махом за се предоби. Већ много година на име бавио се, кад му је год то његова служба допуштала, веома радо једним послом, који му је већ више пута користио, а од којег се нарочито овом згодом надаше обилатој користи. Било је то изучавање народних умотворина, особито пословица. Често је пута морао управо кликнути од чуда, како је прости сељак, било по природном гласу савјести, било по упуту јеванђеоске науке, знао скоро за сваки случај у животу створити згодан савјет, који сватко може, тако рећи, шале разумјети. Те народне ријечи или пословице уплетао је он често у своје проповједи, па је сваки пут опазио, како их сви без разлике, и неуки једнако као и учени, радо слушају и примају. Те су му се пословице и сада учиниле најзгодније, да у њима, колико му буду падале на ум — а знао их је скоро све на памет — покаже, што он суди о добру и како он добро замишља.

Истом што је нашао, по свом суду, најзгоднији пут, да допре до данашње сврхе, биле су се већ неколико пута огласиле жеље свих гостију а и укућана, да већ једном почне своје тумачење. Не могући и не хотећи им више одолијевати, поче уз дубоки мук и шутњу свију говорити овако:

Иронија у Христову понашању и говору.*

од Фр. Паулзена, превео Алекс. Живановић.

И сваки дан премисљај о смрти и животу, да ли би га могао наћи и буди весело; а немој стићи са света, да

* Овај је чланак узет из Паулзенове расправе: Schopenhauer, Hamlet, Mephistopheles. Drei Aufsätze zur

чимгод јавно не посведочиш своју љубав према Оснивачу хришћанства.

Matthias Claudius

1.) Ми смо научени, да замишљамо Христов лик са изразом свечане, узвишене озбиљности, умекшан потезом дубоке унутрашње туге, а тако га представљају и сликари. То ће и одговарати свагдашњем расположењу Његова бића. Али ја ипак мислим, да се овде онде може на том лику наћи и друга једна црта, која се мање истиче и ређа је: осмех ироничког хумора. Могао бих навести неколико места из јеванђеља, која добијају прави смисао тек тада, када их замишљам да су изговорена са ироничким осмехом. Али пре тога да рекнемо нешто уопће о иронији

Иронија је унутрашњи хабитус мишљења и говора, који се тада јавља, кад се личност, уистину надмоћна пред привидном и уображеном надмоћношћу своје околине, сама причињава незнатном или шта више кад је њева околина прави незнатном, а она то прима и као таква говори и ради.

Тако се Сократ, велики ироничар у грчкој филозофији, у друштву са софистама прави, као да не зна ништа: према оним закућницима знања и образованости, којима се дивила цела Грчка, он је дабогме сироматак и необразован; он добро зна, да не зна ништа, али би се ипак радо користио њиховим знањем, али да због

Naturgeschichte des Pessimismus. Berlin, 1900. Тој расправи је додан горњи чланак као Додатак. Поред његове лепоте важан је он и зато, што је потекао из пера уваженога научењака Фридриха Паулзена, професора филозофије на берлинском универзитету. Кад човек у данашње, религији ненаклоњено време, наиђе, да светски научењак говори о религији, а особито о посебним религиозним питањима, узима у руке књигу чисто са неком зебњом, а та га зебња прати све до краја књиге. Не бојимо се, да ће нам научењак светског гласа можда пољубати наше религиозне идеале и уверење, већ зебемо, да није можда и он отишао у коло непријатеља хришћанских, који се не боре против религије истином и науком, већ сарказмом и иронијом; зебемо од помисли, да није у данашњем свету умно сленило тако раширено, да привуче себи све оне, које хоће да о својој глави мисле, а којима би светска слава давала нека повода, да се од првје окрену свету. Да још *такво* време није на срећу дошло, доказује нам овај чланак од гласовитог научењака, који ес и у осталим својим делима чешће осврће са симпатијом на хришћанску религију.

Прев.

свога слабог памћења не може пратити њихових „других говора“ (ту се мисле она епидеиктичка предавања тих путника-професора) и да је зато слободан, да појединим питањима измоли и за себе мале мрвице њихове велике мудрости. И тада он зна, нижући питање на питање, да те велике људе најпосле дотле дотера, да се ни у својој рођеној мудрости не могу да нађу. А крај је, да Сократ констатује: дакле чини се, да ми обојица не знамо ништа право о тој и тој ствари — на жалост, а ја сам се надао, да сам ето већ једанпут нашао богата човека, који би могао и моју сиротињу помоћи.

Одношај Христов према Његовој око-лини формално је сличан, само што се овде одиграва игра не на интелектуалном, већ на религиозно-моралном пољу, што одговара приликама овде јеврејског, а онде грчког народа. Као што су противници Сократови софисте, тако су Христу противници фарисеји и књижевници; као што се они граде мудри, тако се ови праве свети и да познају закон. И они и сами мисле, да је тако; та они су заиста строго морални, закону сасвим одани људи, за какве их је и светина држала; они нису прсте претворице, нити обмањују својом врлином — као што ни софисте нису били шупљи и надувени тупоглавци; њихово савршенство нешто и вреди: постим двапут у недељи, а дајем десетак од свега што имам.

То су људи, међу које је дошао Христос. На те горде, самосвесне закупнике савршенства чини Христос исти утисак, као Сократ на софисте: као што је овим признатим монополистима знања и образованости атински незнатни грађанин са својим чудним држањем и питањима изгледао чудноват и као занесењак, тако и фарисејима овај Галилејац: он хоће да буде учитељ свога народа, реформатор морално-религиозног живота, а овамо нити зна, нити држи Мојсијев закон! Они, у свему коректни, показују прстом на њега: та он не држи ни суботе; они, које сваки мора респектовати, са зловним осмехом примећују ученицима: изгледа, да ваш учитељ воли рђаво друштво, ми га видимо

где једе са митарима и грешницима, па шта више разговара и са сасвим обичним женама. И то зар да је посланик нашега Бога, Бога Авраамова! Биће пре, додају шапћући, да је он велзевудов посланик; тако се на природан начин може најлакше растумачити његова моћ над злим духовима, ради којих он баш толику галаму прави.

Као што се Сократу у борби са софистама иронија сама од себе пружала као оружје за борбу, тако и Христу у борби против фарисеја и књижевника. Он је требао само за један моменат да заузме оно место, које су му определили ти признати знаоци и узорни испуњивачи закона, наиме требао се причинити као човек не сасвим на свом месту, који не мисли и не живи сасвим коректно и као такав да говори тим узорима људским, па ето од објективне ироније субјективна.

Ја ћу покушати, да то покажем из неколико јеванђеоских места. Нека ми се дозволи, да ситуацију и разговоре, који су у нашим текстовима само са речју две натукнути, мало разјасним, или да као А. Вонус читам између редова, што је потребно код јеванђеља; због тога су баш јеванђеља и онако згодна за проповеди. Говор сасвим изведен није згодан за интерпретацију и коментарисање; ове реминисценције на говоре и поуке Спаситељеве, које су у кратко стегнуте, а често и нешто померене са свога места на друго, јер су касније записане, јесу неисприни извор за тумачење и сликање.

Ако би било кога, коме би изгледало, да је иронија, хумор и шала недостојна Христа и св. Писма, томе ја велим: неодољиво деловање (утисак) ових говора оснива се баш на неизмерном богатству и садржаја и стила. Из малих остатака, који се до нас сачували, можемо закључити, да је Христос у говору Своме могао употребити сваки тон са чудноватом јачином: благи а озбиљни тон поуке, fine а дубокоумне паралеле, дијалог, који те неодољиво на пут извађа. Његов говор уме покарати, а уједно се у њему разумевала нежност саучешћа према човечанству; у њему је згодна оштрина инвективе и иронија, која противника пали и

тера му крв у лице; у њему је снажан израз гнева, који постаје снажан као гром, особито тамо, где се тужи на Свој народ и његове вође, у њему је жар пророчке визије, који је најјачи у говору о страшном суду, тој најлепшој проповеди, која је икад изговорена о добру и злу и њихову вечну значају. Он је проповедао снажно, а не као законици, дакле и не увек онако, бар не увек у оном тону, као што замишљају тумачи јеванђеља, који узимају Његове говоре само као подлогу догматици: наиме у тону опоре суве озбиљности, која је својствена непогрешивом учењу. (Наставиће се)

Румунска црква у XIX. веку.¹

Глава I.

Господство фанариота у Румунској.

Неуспех прутског похода Петра Великог и историјски значај тога по Румуне. — Освета Турака и предавање Румуније у власт Грка-фанариота. — Карактеристика фанариотског режима и његов значај по каснију историју румунског народа. — Два периода у историји румунске цркве XIX. века.

У једној између многобројних галерија знамените румунске Њамецке лавре упоредо са

¹ Из дела: „Исторія Христіанской церкви въ XIX. вѣкѣ“. Т. II. Православный востокъ. Ч. 2-я, стр. 438—498. Издање А. П. Лопухина. Петроградъ 1901. Написао. А. П. Соловьевичъ — превео Радослав М. Грујић.

Главнији извори и помоћна дела по историји румунске цркве у XIX. веку:

Istoria rumînilor. Xenopol, Jassi 1888 г.

Екзархъ Гавриилъ Банудеску, Бодони, екзархъ молдоволахійскій дело Стадницког, Кишиневъ, 1894 г.

Од истог автора: Румыны, получившіе образованіе въ руск. дух. учеб. заведеніяхъ, Кишиневъ, 1894 г. и Положеніе православ. духовенства въ Румыни, Кишиневъ. 1890.

Устройство управленія румынской православной церкви (времени автокефальности). Историко-каноническое изслѣдованіе Колокольцева, Казань. 1897 г.

Изъ исторіи румынской церкви, чланак Курганова у: „Учени записници Казанског университета за 1899, 1900 и 1901 год.

Многобројни чланци Г. П. Самурјана, даровитог румунског црквеног историка, које је штампао у руским листовима: „Церковный Вѣстникъ“, „Христіанское Чтеніе“, „Востокъ“, „Русскій Паломникъ“, „Странникъ“, „Моск. Церков. Вѣдомости“ и др.

Е. Е. Голубинскій. Краткій очеркъ исторіи правосл. церкви Москва, 1876 год.

Лашковъ. Темный періодъ въ исторіи Румыни. Кишиневъ 1886 год. и т. д.

старом и сасвим избледелом картом руске империје, са подунавским кнежевинама, виси исто тако од времена знатно избледела слика, која обраћа на себе нехотичну пажњу сваког „мусафира“² гостољубиве Њамецке лавре. Садржај те слике силно је драматичан. Она представља нечовечну казну извршену над влашким кнезом Бранкованом и његова три сасвим невинна малољетна сина, — у моменту кад им главе одсецају (15. авг. 1714 год.). Догађај се сбива у Цариграду, а у присуству самога султана и грдне гомиле Турака, који се жедно заносе тим крвавим позорјем, које им, очевидно, чини велику радост. Та пуна ужаса казна једнога од најбољих кнезова Влашке и тројице дивних младића — синова његових — беше последица несрећног прутског похода Петра Великог (1711 год.), коме је као руководство у рату, по свој вероватности, служила гореспоменута карта. Као што је познато, тај крсташки поход³ православног цара против неверних Турака, а ради заштите православне вере, коју је ислам газиио, — поход, који је замишљен у свези са молдавским и влашким господарима, беше толико неуспешан, да у мало и сам Петар не погибе, и само Катарини I. обвезана је Русија за ослобођење великог хероја руске историје од срамног роцства. Прутски поход и његов неуспех јавља се као најзнатнији догађај целе румунске историје, из кога логички потекоше појаве и факта целокупне даљне историје Румуна све до наших дана. Најжалоснију епоху у историји румунског народа учинио је неуспех Прутског похода. Он га је дубоко потресао, као права национална несрећа. Та он је свагда гледао на рускога цара, као на поглавицу све православне цркве и на јединог свог покровитеља и заштитника, коме је свише, самим Господом Богом, дано — да дође и избави њега од вековног непријатеља, његова љутог

² „Мусафир-гост; тако зову богомољце — посетиоце лавре, која им три дана даје стан и јело бесплатно. Због тога има при манастиру т. з. „арѣундарик“—управа, којој спада у дужност примање и хранење гостију.

³ Свештени карактер тога рата, нише Ксенопол, види се већ из спреме за њега. 21. фебр. 1711 год. служи се свечана служба у московској катедралној цркви у присуству цара. Два пука гарде беху постављена пред црквом и место обичне заставе беше друга — црвена с натписом: „у име Спаситеља и хришћанства“. Више тог натписа — крст, около кога беше написано: „in hoc signo“.

тиранина-Турчина. Прутски поход Петра Великога, изгледао је у очима румунског народа, па чак и у очима бољара,⁴ који од Турака мало трпеше, — као остварење давнашњих очекивања румунског народа. Народ се силно радовао, када је Петар Велики с царицом и свом свитом својом дошао у Јаш. То беше управо светли празник по румунски народ. „У свим црквама, пише један од савремених румунских историчара, и манастирима звонило се у сва звона, народ је с усхићењем предустретао императора-хришћанина, као свога избавиоца од иноплеменог ига језичника“. И наједанпут — све те наде порушише се, а земену их невоља прутског похода.

Много је већ прошло времена од тог похода — тужног и ужасног у последицама својим по Румуне, протекло је и много воде од то доба, догодило се за тим у Румунији и много других, по изгледу од много веће важности, догађаја, али несретни поход Петра Великог, који је био почетак неизбројивим невољама румунског народа, остао је до данас у памети његовој. И данас још врло често говори прост народ, кад га стигне какова невоља: „Slut la Prut“ т. ј. „рђаво је на Пруту“. После жалосног неуспеха Петра Великог на Пруту Турци, оставши победници, нису већ више штедили своју непокорну а посве без обране осталу рају, те одпочеше чисто азијатску расправу са Румунима. Први и непосредни после прутског похода израз њихове азијатске јарости беше она ужасна казна кнеза Бранкована и његова три сина, коју тако јасно представља горе споменута слика у Њамецкој лаври?⁵ Ну није само на томе остало, турска је политика решила да коначно сврши са румунским народом, убивши у њему и сваки траг националне свести. У ту сврху она га потпуно предадо у руке т. з. Грка-фанариота.

У Стамбулу, у оном делу његовом, који је

⁴ Власти, пише румунски историк И. Некулча, бољари и уважени стари грађани, на челу са митроп. Гедеоном и са свима црквено-служитељима вшабоше далеко изван Јаша, где Петра I. свечано дочекаше, поклонише се с великом радошћу, као императору-хришћанину, давши хвалу Богу, што је већ једном наступило време ослобођења њихова од турског ига.

⁵ Други савезник Петра Великог А. Кантемир сретно је за времена утекао у Русију; син његов Антиох Кантемир — познат је у историји руске литературе као „друштву корисни непристрасни сатиричар“.

познат под именом фанара, живела је особита класа Грка, коју презираху и сами њихови сународници. Грубим ласкањем и понизношћу пред Турцима, спремношћу, да ради личних интереса, продаду не само свога једноплеменика, већ и оца рођеног, они задобише велику пажњу и поверење према себи код својих грубих освајача. Таковим ето фанариотима дадоше Турци у закуп по велику цену Подунавске кнежевине, почевши постављати њих за кнезове у обе кнежевине — у Молдавији од 1711, а у Влашкој од 1716 год. Сви румунски историчари једногласно се слажу у томе, да је владање фанариота, које је трајало више од једнога века, било најжалоснији период у румунској историји. И заиста, ако узмемо у обзир онај ниски ступањ моралности, којим фанариоте стекоше себи јадан историјски глас, и ту околност, да они не беху свезани с Румунима националним јединством, услед чега, природно, осећаху у себи извесан грчки презир према Румунима, као не-Грцима; ако за тим узмемо у обзир, да су их Турци постављали у кнежевства с намером, да угњетавају и угушују румунску народност, у чему их освајачи не заборављаху и поштравати, тада ће нам бити сасвим јасна слика оног јадног стања, до кога Грци-фанариоте доведоше несрећни румунски народ у току своје доста дуге владавине.

Не може се рећи, да је владање кнезова-фанариота било одвећ строго. Напротив, кнезови-фанариоте у том одношају беху знатно хуманији од многих других надзорних кнезова, који се у истину истицаху као класички примери строгости. Ну те строгости имађаху случајан карактер и врло мало се дотицаху опћег стања народа. Док кнезови фанариоте систематски и свесно радише за две главне сврхе: 1) да потпуно оробе народ и коначно осиромаше га и 2) да проведу идеју јелинизма у Румунији.

Да би имали појма о томе, каквим је путем ишло оробљавање румунског народа при кнезовима фанариотама, привешћемо нека факта. Кнез Никола Маврокордато († 1730 г.) у време рата с Немцима сам је оробео своје манастире Козију и Ардес (у Влашкој), а Турцима је јавио, да је он те манастире оteo од Немаца; исти је кнез инкогнито, преобучен као свештеник, залазио у трговине, прегледао

мере, само да би имао основа оробити трговца; заповедао је својим чиновницима, да обилазе градове и села и богате грађане облаче у бољарске кафтане, да би за то, што носе бољарско одело могао од њих узети потребну му суму новаца. Други кнез од фанариота Алекса Мазури (1793—1796 год.) у време страшног глада, који владаше у Влашкој за његова управљања, користио се том народном невољом, да себе обогати. Он је купиовао по јефтину цену — по 7 лева⁶ — по разним местима пшеницу, а продавао је по 40 лева пекарима, обвезавши их да купују брашно само код њега; исто је тако он и манастире⁷ обвезао, да купују брашно само код њега и по исто тако високу цену. „И тај кнез, пише Ксенопол, после 3 године⁸ повратио се у Фанар с грдним богатством, исцеђеним из суза и крви народа“. То су ванредни начини оробљавања народа; а обични беху разноврсни налози, у измишљању којих кнезови фанариоте беху врло вешти. Тако, осим већ постојалих налога, фанариоте уведоше још и ове: *вакарити* (порез на волове и коње), *погонарити* (порез на винограде), *поклон* (дар кнезу при ступању његовом на дужност), *ојерити* (порез на овце), *винерити* (порез на вино), *присакарити* (порез на пчеле) и т. д. Ради скупљања од народа тих и многобројни других налога постављани су на годину дана нарочити чиновници — по два на котар. Ти чиновници, које је за новац постављала централна државна управа при кнезу, т. з. *диван*, која је састојала у главном из самих Грка — беху у свом раду сасвим без контроле, те робилише немилице народ, не бојећи се да ће бити кажњени за своје незаконите поступке, на које их од горе још поощтраваху.

На тај начин у грађанској управи у Подунавским кнежевинама владала је груба лична самовоља. Кнез, купујући од Турака за огромну суму новаца кнежевску титулу, долазио је у Румунију са сврхом, прво, да извуче новце, што их је великом везиру за кнежевство дао (које је по најчешће узајимао уз

⁶ Стари румунски лев = 17 потура.

⁷ Осим својих властитих потреба, манастири су куповали храну и за прехрањивање многобројних болесника, престарелих и васпитаника, које су манастири држали у својим болницама, сиротиштима и школама.

⁸ Порта је све кнезове постављала на 3 године.

велике проценте од Јевреја или фанариота), а друго, — да накупи што више може новаца за себе. „Долазећи на управу, казаћемо речима познатог истраживача фанариотског периода Залони, кнез фанариота, слично јастребу, који је спреман да нападне на жртву своју, окружавао је себе најнижим избором фанариотске чељади, која, као гладни скакавци, налете на кнежевине одмах за новим именовањем, и ти скакавци — кнежевски двор — жедно требише све, робећи несретни народ, који не знађаше, одакле да изгледа помоћ“.

(Наставиће се)

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(Честитања Нове Године Његовој Светости, патријарху Георгију). Пре подне у очи Нове Године, предстала је целокупна професорска колегија Новосадске гимназије Његовој Светости, преузвишеном господину патријарху *Георгију*, да Му као својем врховном Патрону поздраву Нову Годину и да се захвали на решењу Саборског Одбора, којим су професори Новосадске гимназије у погледу плате изједначени са професорима државних гимназија. Управитељ гимназије, г. Василије Пушибрк, изрекао је, том приликом, у име колегије, овај поздравни говор:

Ваша Светост!

Преузвишени Господине, Врховни Патроне!

„Поводом најновијег решења од стране високославног Саборског Одбора, којим је високославног Саборски Одбор пристао на решење високославног Патроната наше гимназије у погледу наше плате, и којим је, као што смо имали срећу у „Српском Сиону“ читати „коначно решена једна ствар, која се годинама расправљала“, поводом тим дакле дођосмо к Вашој Светости, нашем Врховном Патрону, да Вам се лично поклонимо и да Вам захвалимо, што сте нас једном опростили бриге, која нас је годинама тиштала, што сте нас једном изједначили по закону са нама равнима, и тиме наше материјално стање у овим тешким данима живота подигли.

Ваша Светост! Нама су добро позната и друга Ваша добра дела, која сте народу српском досад учинили, нарочито најновије дело, којим сте подигли и поклонили народу српском богословски семинар. Ми, као мален али увиђаван део народа српског, при-

знајемо Вашој Светости та добра дела и захвални смо Вам на њима, али уједно увиђамо, да би требало, да и цео народ српски показује више благодарности према добротворима својима. Но нека је утеха Вашој Светости то, што ће потомство наше, дај Боже! бити боље од данашњег нашег параштаја, па ће Ваша добра дела праведније ценити и уважавати. У том уверењу ступамо пред Вашу Светост баш на измаку старе а на прагу нове године, и захваљујући Вашој Светости на труду, који сте за нас и за нашу гимназију у минулој години уложили, препоручујемо се и у новој години очинској бризи и старању Ваше Светости са жељом, да Бог милостиви обдари Вашу Светост повољним здрављем и дугим животом, да и одсад можете добра дела чинити у уверењу, да ће Вас историја оностраног Српства међу досадањим архијерејима нашим као добротвора народног на првом месту забележити. Ми пак трудимо се од своје стране, да Вашу Светост и све наше препостављене власти својим радом у сваком погледу задовољимо, нарочито да од поверене нам младежи српске однегујемо добре и поштене људе, родољубиве Србе, домољубиве грађане, верне последоватеље наше свете православне цркве, и приносићемо Богу свемогућем топле молитве за здравље и дуг живот Ваше Светости кличући Вам свагда: живио на многа и премнога сретна лета! Живио свети Патријарх!“

„Његова Светост благоизволела је веома љубавно пријети професорску колегију, а на поздрав и изражене жеље њезине одговорити, да жали кад год се о Њему, сигурно не из најплеменитијих побуда, пронесу гласови као о неком непријатељу Новосадеке гимназије. „Ако не највећи, али један међу првим пријатељима те гимназије био сам ја“, рекао је св. патријарх *Георгије*, а за тим у најмаркантнијим потезима приказао је присутној колегији узроке, ради којих ствар њихове плате није могла бити до сада коначно решена, и који узроци најбоље доказују, да при решавању те ствари није било непријатељства или зле намере у ниједнога фактора, који је при том решавању имао ма којег удела. Његова Светост је изразила наду, да ће и Сабор наш прихватити решење Саборског Одбора гледе унитне ствари. Смањили решењем Саборског Одбора установљену плату, учиниће то на своју одговорност. Саборски Одбор је своје учинио, и изван сваке сумње ставио своје добро расположење према Новосадекој гимназији.

Његова Светост је напоменула да је у изгледу састанак Сабора, те нагласила потребу, да на сабор дођу умерени људи, с којима ће се моћи и који ће умети радити на задатку, који сабору предстоји.

Препоручио је св. патријарх и члановима професорске колегије Новосадеке, да и они са своје стране узнастоје да на сабор дођу такви умерени елементи. Чланови колегије су ову напомену и препоруку Његове Светости примили са пуним одобравањем и задовољством, у којем су се и опростили са својим врховним Патроном.

После Новосадеке професорске колегије честитали су Његовој Светости Нову Годиву г. г. пуковник Штробл и подпуковник Лазвић из Петроварадина. После подне, после вечерњег богослужења, подастрли су своју најмернију честитку Његовој Светости свештеници, представници свију у месту власти, просветних завода, грађанства и разних корпорација. Као и сваке године, Његова је Светост топлом љубавношћу својом благоизволела и ове године пријети честитку Карловачких наших професорских колегија, богословске и гимназијске. Том приликом је Његова Светост благоизволела нагласити, да правда и интерес општега добра захтева, да Сабор уреди на основу једнакости и плату професора Карловачке гимназије.

На сам дан Нове Године, пре св. литургије, подастрли су своју честитку Његовој Светости настојатељи Фрушкогорских манастира, предвођени архимандритом Крушедолским г. Анатолијем Јанковићем.

(Избор пароха.) У Барања-Баану изабран је за пароха администратор тамошње парохије јереј *Дионисије Мијатовић*. — У Деспот Сентивану изабран је тамошњи администратор парохије јереј *Милош Григоријевић*.

(Програми Гимназијских Беседа на дан св. Саве.) I. *Програм Карловачке гимназије*.

I. Маринковић Јосиф — Светосавска песма мешовити збор. * — Человџче Божиј, мешовити збор. Римскиј-Корсаковъ. Н. А. — Оче нашъ мешовити збор. Архангелскиј А. — Достојно естъ, мешовити збор. Бортвијскиј, Дм. — Творяи ангелы своя духи, мешовити збор. II. Rossini, G. A. — Taucred, ouverture à 4 mains, свирају на клавиру ученици М. Магарашевић и М. Нинковић. III. Маринковић Јосиф — Убој, мушки збор. Топаловић Мита — Соколи соколи, мушки збор. Даворин Јенко — Боже братимства мушки збор. IV. Магарашевић Милан — Српске народне песме, за две виолине клавир и хармонијум, свирају ученици М. Магарашевић (клавир), К. Деспмировић (II. виолина), Л. Мирковић (I. виолина) и М. Нинковић (хармонијум). V. Станковић Корнелије — Калоперу Перо, мушки збор. * — Биј ме мајко биј, мушки збор. Мокрањац Ст. Ст. Урани Бела, мешовити збор. Мокрањац Ст. Ст.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Хајде море момичето, мешовити збор. Мокрањац Ст. Ст. Ала имаш очи, мешовити збор.

II. Програм Новосадске гимназије.

1. Т. Остојић: „Свѣтѣ тихій“, поје гимназијски мешовити лик. 2. Др. Ј. Пачу: „Српска радиодија“, за два гласовира, свирају: седмешколица Александар Кречаревић, Феодор Јовичић и шестешколац Милоје Милојевић. 3. С. Биљички: а) „Мој венчићу од урора“, арија из „Билан и Оморика“ од Бр. Нушића; б) Зејнаби I) „Да су мени очи твоје...“ пева шестешколац Владислав Костић, на гласовиру прати га шестешколац Милоје Милојевић. 4. И. Вајић: „Песма о песми“, речи од Зм. Ј. Јовановића, пева гимназијски мешовити лик. 5. Мирко Петровић Његош, књажевић црногорски: „Ricordo a Roma“ марш, приказује гимназијски свирачки збор. 6. а) Ј. Маринковић: „Поток жубори“; б) М. Топаловић: „Ковачу“, уз пратњу гимназијског свирачког збора пева гимназијски дечји лик. 7. Ст. Мокрањац: „Болио чедо“, речи од Зм. Ј. Јовановића, уз пратњу шест виолина и хармонума пева трећешколац Сава Кевачевић. 8. „Српске народне песме и игре“, приказује гимназијски тамбурашки збор. 9. П. Јоксимовић: „Старе жупске песме“, пева гимназијски мешовити лик.

(Ради карактеристике наших прилика.) Једини оностранни наш лист за забаву, поуку и књижевност — „Бранково Коло“ — немаром својих дужника присиљен је био, да у 1 броју овогодишњем и ову поруку упути тим дужницима: „Досадашње дужнике, који нам се **никако** нису хтели одазвати ни на једну нашу опомену, просто **бришемо из списка савесних родољуба**, нити ћемо им, за сад, као што смо били рекли, ма да наша тражбина прелази **хиљаду** круна, ванети имена на јавност; али ћемо их водити у евиденцији, шат се кад тад дозна, на чији ће образ пасти срамота, ако им се пробуди стид.

Књижевне вести.

ПРЕДПЛАТА НА ДУХОВНИ ЖУРНАЛ

„СТРАННИКЪ“ за 1902. г.

Програм „Странника“ обухвата цео круг богословско-филозофске мисли и црквено-друштвеног живота. Редакција „Странника“ издаје и „*Опћедоступну Богословску Библиотеку*“ као бесплатан прилог.

Досада је као бесплатан прилог „Опћедоступна Библиотека Богословска“ издано: „а) *Правосл. Собољдователноје Богословіе*“ од прот. Ј. В. Толмачева, б) *Историја хришћанске цркве у XIX. вјеку*; в) *Правосл. Богословская енциклопедія*“ или Богословскиј словарь съ иллюстраціями.

За 1902. г. биће бесплатан прилог „*Богосл. енциклопедія*“ 3. и 4-том (слово В, Г, Д, Е). Цена журнала с поштарином 11. рубаља. Цена пак засебних додатака „Странника“ три рубаље с поштарином — ва сваки том.

Редакција журнала „Странникъ“

С. Петербургъ

Невскій пр. №. 182.

Издавалац проф.
А. С. Лопухин.

ПРЕДПЛАТА НА АКАДЕМИЈСКЕ ЖУРНАЛЕ „ЦЕРКОВНИЙ ВѢСТНИК“

и

„ХРИСТИАНСКОЕ ЧТЕНИЕ“ за 1902. г.

1) „Церковный Вѣстникъ“ јест недељни журнал и орган богословске мисли и црквено-друштвеног живота у Русији и ван ње. 2.) „Христианское чтение“ јест месечни журнал и орган богословске и црквено-историјске науке у опће доступном излагању. Као *додатак* к журналима редакција издаје:

Подпуни скуп дела св. Јована Златоуста

у руском преводу, уз врло повољне услове. Обадва журнала стају годишње 10 рубаља, а са додатком „Дела св. Јов. Златоуста“ 11 рубаља 50 копејака. Један пак журнал засебно 7 рубаља, а са додатком „Дела св. Ј. Златоуста“ 9 рубаља.

Редакција „Церковнаго Вѣстника“
Редактор проф.
А. Лопухин
Въ. Петербургъ
Невскій пр. №. 182.

ОД АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Ради равнања свакоме кога се год тиче овим се ставља до знања, да ће се оним претплатницима овога листа, који до сад задужену претплату не подмире или ју за ову годину не обнове најдаље до 17. (30) јануара о. г., шиљање листа обуставити.

Стога молимо п. н. претплатнике „Срп. Сиона,“ којих се ова напомена тиче, да изволе према томе своју дужност испунити.

Администрација „Српског Сиона.“

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Број 1330. К. 832. ex 1901.

2 1—3

С Т Е Ч А Ј.

Исписује се на парохију у Кукуњевцу VI. разреда и доплатком од 200 круна са роком до 15/28. фебруара 1902. Молитељи имају прописно инструисане молбенице надлежним путем потписаној Консistorији до горњег рока поднијети.

Из сједнице православне срп. Епархијске Консistorије у Пакрацу 21. децембра 1901. (3. Јануара 1902) држане.

Мирон с. р.
Епископ.

Број 1350 К. 870. ex 1901.

1 1—3

Е Д И К Т.

Позива се Марија рођ. Зорић из Шида, сада непозната боравишта, да се у року од три мјесеца, рачунајући од првог уврштења овог едикта, потписаној Консistorији усмено или писмено пријави, јер ће се тужба супруга њенога,

Буре Вучковића, кр. финансијалног пригледника у Пакрацу, против ње због злонајерног раскидања брачне заједнице на развод брака подигнута и без ње, односно са њеним уреда ради постављеним заступником одпочети и докончати.

Из седнице Епархијске Конзисторије држане у Пакрацу дана 21. децембра 1901. године.

Мирон с р.
Епископ.

К. 721/633. из 1901.

168 3—3

СТЕЧАЈ.

На парохију 6. разреда у Срп. Црњи овим се расписује стечај. Комитенти нека своје прописно инструјисане молбенице поднесу овој конзисторији надлежним путем до 3/16. фебруара 1902. године.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 11. (24). децембра 1901. год.

Председништво

епарх. конзисторије темишварске.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

САМО СВЕШТЕНИЧКОГ ОДЕЛА КРОЈАЧ

Дунавска ул. 20. **НОВИ САД** Дунавска ул. 20.

Част ми је пречасној г.г. свештеницима до повољног знања ставити, да сам добио јесењи и зимски штофова за хаљине, јер сам ступио у свезу са првим горњим фирмама (фабрикама) које само ту робу израђују и исту за готов новац повлачим, стога могу много јефтиније да дајем, него оне подузимајуће фирме, које у моју струку спадају.

Појасева у свакој боји најбољег квалитета и камилавки од кадифе и које имадем увек готови. Неповољне поручбине примамам натраг. Мустре на углед шаљем бесплатно.

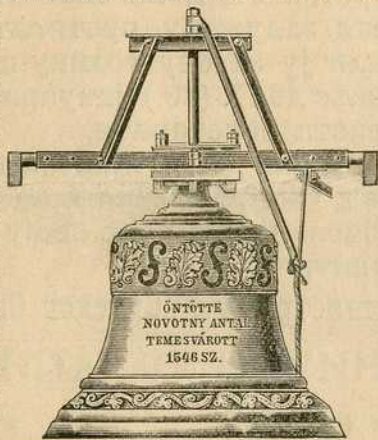
140 9—10

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована

патентирана са отвореним одушкама провиђена звона, која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре Z провиђена и зато имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначује са звуком других по старој системи ливених звона од 408 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

1— ex 1902.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В. Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајев и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. 1902. 45.